

Rudolf Krisztina

Többszólamú olvasmányok a liturgiában*

A középkori polifóniának azon részével foglalkozom, amelyet a liturgiában —ha nem is napi szinten, de az egyházi év nagyobb

ünnepeivel vagy akár helyi patrónusokhoz kötődően— rendszeresen használtak. Azokat a kompozíciókat kutatom, amelyek nem a hivatásos énekeseknek készültek, hanem kifejezetten egyszerűbb, improvizációs gyakorlaton alapuló, éppen ezért helyenként nagy változatossággal lejegyzett tételek. Kutatásom ennek az ún. *usuális* (használati) polifóniának a középkori anyagát, az egyes tételek elterjedtségét, hasonlóságát és különbözőségét vizsgálja.

Rudolf Krisztina (Budapest) a LFZE egyházzenei és zenekulturális doktora.

Kutatástörténet

A liturgia több szólamban énekelt olvasmányairól elsősorban Theodor Gollner munkája alapján lehetnek átfogó ismereteink,¹ melyben a szerző igyekezett az akkor ismert és fellelhető többszólamú olvasmányokat mai kottára átírt, egységes formában kiadni. Hasonló kiadvány egy műfaj összehasonlító vizsgálata céljából eddig csak a mise ordináriumtételéről készült.² Az elmúlt évtizedekben egyre részletesebb és mélyrehatóbb tanulmányok születtek, nem csak egyes forrásokról, hanem egyes területek, országok készletéről is. A korai lengyel —kifejezetten a *cantus planus multiplex* típusaként meghatározott³— polifóniáról már a háború előtt készültek tanulmányok.⁴

A '70-es években Mirosław Perz az ún. Kislengyelország (Małopolska) területéről összegyűjtött 1500 előtti források többszólamú anyagából való gatás t adott ki a 26 legismertebb és megvizsgált forrás alapján. Ezek között több *cantus planus multiplex* típusú kompozíció is szerepel, facsimilével és átírt kottával, részletes adatokkal és kommentárokkal.⁵ Perz a forrásokat (és ezzel együtt a bennük szereplő darabokat is) két nagy csoportra osztva közölte a darabok szer-

* A tanulmány az OTKANK 78060 pályázat támogatásával készült.

¹ Theodor GOLLNER: *Die mehrstimmigen liturgischen Lesungen I–II*. Hans Schneider, Tutzing 1969.

² Max LUTOLF: *Moretum magis: Ordinarium Missae-Sätze vom anagelantien II. bis zur Wende des 13. zum 14. Jahrhunderts I–II*. Kom. Paul Haupt, Bern 1970.

³ A fogalom magyarázatát ld.: BARTA Gergely: *Responsoriális típusok*. MTA-TKI-LFZE Egyházzenei Kutatási Operatív és Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest 2009. (Egyházzenei Füzetek III./25) 7–8.

⁴ Pl. Maria SZCZEPAŃSKA: „Do historii muzyki wielo głosowej w Polsce z końca XV wieku”, *Kwartalnik Muzyczny* VIII (1930) 275–306.

⁵ Mirosław PERZ (ed.): *Sources of Polyphony up to 1500. Antiquitates Musicae in Polonia XIII. (Facsimile) XIV. (Transcription)*. Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, Graz — PWN–Polish Scientific Publishers, Warszawa 1973. 1976.

kesztésmódja szerint: 1. *Fontes cantus mensurabilis in contrapuncto florido*, 2. *Fontes cantus planus (et mensurabilis) in contrapuncto notis contra notam*. Ebben a gyűjteményben az olvasmányok közül csak hét *Liber generationis* szerepel, három forrásból.⁶ Egy 2001-ben megjelent tanulmánykötetben Paweł Gancarszyk a legfrissebb kutatások eredményeit összegyűjtve az újabban talált lengyel források adatait is közölte, néhány facsimile-oldal, illetve átirat részlet kíséretében.⁷ Gancarszyk nem a források, hanem az egyes műfajok és darabok szerint csoportosított, és rövid összehasonlító elemzéseket is adott. Akorai polifóniából kifejezetten a gregoriánhoz kapcsolódó *cantus planus binatim*,⁸ illetve *cantus planus multiplex* típusú alkotásokat emelte ki és járta körül. Akorai lengyel többszólamúsággal egy amerikai zenetudós, Charles E. Brewer is mélyrehatóan foglalkozott disszertációjában.⁹ A lengyelek mellett szintén jelentős az olasz kutatók munkája.¹⁰

Az eddig összegyűjtött adatok alapján kiderült, hogy a többszólamú tételek műfajai között legnagyobb arányban az olvasmányok szerepelnek (szászál több lejegyzés). Hasonlóan népszerű műfaj a Benedicamus (szász körüli lejegyzés), amelynek számos tropizált változata és dallamilag sok átfedése van más műfajokkal. Ennél jelentősen kevesebb a miseordinárium tételének, a mise és a szolozma egyéb műfajainak többszólamú előfordulása.

Az olvasmányok többszólamban való éneklésének hagyománya a XII. századtól kimutatható, de ez feltételezhetően csak az írásbeli lecsapódását képezi egy szóbeli hagyománynak, amely valószínűleg a nyugati többszólamúság kezdetére nyúlik vissza.¹¹ Talán bizonyos kötéttípusokon alapuló improvizációs gyakorlat előszedte meg a leírást, mint a többi műfaj esetében is. Az sem zárható ki, hogy a rögzítés a lejegyzések mellett is élő maradt. Ilyen éneklésmódról találhatunk például utalást egy 1430 utáni lengyel szerző gyűjteményében,¹² a virágvasárnapi *Gloria laus et honor* körmeneti ének *Israel es tu rex* verséhez: „In quinta incipiendum est simplex cantus.” Egy ilyen egyszerű eszköz akár nem is szorul pontos rögzítésre. Ennél fogva elképzelhető, hogy más gregorián

⁶ PL-Kk 58, PL-Kk 235, PL-Ka 1706.

⁷ Paweł GANCARSZYK: „Cantus Planus Multiplex. Chant Polyphony in Poland from 13th to 16th Century”, in Elżbieta WITKOWSKA-ZASIEBKA (ed.): *Notae Musicae Artis. Musical Notation in Polish Sources 11th–16th Century*. Musica Iagellonica, Kraków 2001. 349–402.

⁸ Lásd: BARTA Gergely: „Szólamkeresztelés — a cantus planus binatim repertoárjának kompozíciós kúlsa”, *Magyar Egyházzene* XVI (2008/2009) 83–93.

⁹ Charles E. BREWER: *The Introduction of the Ars Nova into East Central Europe: A Study of Late Medieval Polish Sources*. [diss.] The City University of New York, 1984.

¹⁰ Konferenciabelőadások gyűjteményei: Cesare COSSI—Piermigi PETROSILLI: *La polifonia primitiva in Friuli e in Europa. Atti del congresso internazionale in Civitella del Friuli, 22–24 agosto 1980*. Roma 1989. Francesco FACCINI (a cura di): *Polifonia e complicità: atti del Convegno internazionale di studi, Arezzo, 28–30 dicembre 2001*. Fondazione Guido d'Arezzo, Arezzo 2003. *Folyóiratcikkek*, pl. F. Alberto GALLO: „Cantus planus binatim. Polifonia primitiva in fonti tardive”, *Quadriam VII* (1966) 79–99. Uő: „Esempi dell'organum dei Lombardi nel XII secolo”, *Quadriam VIII* (1967), 23–26.

¹¹ GOLLNER 1969, XIV.

¹² *Krszifé kiadóex*, PL-Wn III 8054, fol. 177^v.

dallamokat is földíszítettek hasonló technikával. Aránk hagyományozott lejegyzett változatokat tehát nem feltétlenül kell kész lezárt művekként kezelnünk. Az egyes darabok itt-ott felbukkanó változatait inkább egyelő és széles körben variálódó hagyomány nyomainak tekinthetjük.¹³

A források és az egyes tételek áttekintése

A továbbiakban a Göllner által kiadott többszólamú olvasmányok forrásairól¹⁴ —elsősorban a közép-európai vonatkozásúakról— és egyes darabjairól szeretnék átfogó képet adni, kiegészítve néhány olyan adattal, amely Göllner könyvében nem szerepel. Göllner összesen 54 forrásból közölt darabokat (néhányik forrásról csak adat került a könyvbe), ezek közül proveniencia szerint 45 tartozik a közép-európai régióhoz.¹⁵ A Göllner kiadásában ismertetett és azóta előkerült források alapján az állapítható meg, hogy bár Franciaország területéről származik a legkorábbi többszólamú olvasmány —egy Saint-Martial-i kézirat a XI. század végéről, melyben az olvasmány valamivel későbbi betoldás lehet¹⁶—, az eltérő stílusból és a francia források csekély számából következtetve talán ezen a területen mégsem lehetett olyan módon és gyakorisággal használatban, mint ahogyan később Közép-Európában kialakult és egészen a XVI–XVII. századig fennmaradt. A többszólamú olvasmányok láthatóan a közép-európai térségben terjedtek el leginkább; francia, spanyol, angol és más északi forrásokban csak elvétve vagy egyáltalán nem találunk nyomokat.

Göllner külön csoportosította a zsoltár- és a mise olvasmányait. Az egyes olvasmányok fejezeteinek elején mindig az egyszerűbbek, a kevesebb szólamot és melizmatikát használók állnak, majd az egyre díszesebbek következnek. Ez a sorba rendezés viszont nem egyezik a kódexek keletkezési sorrendjével, tehát nem vonható egyszerű párhuzam az időbeli előrehaladás és a zenei „fejlődés” —pl. a melizmatika sűrűsödése, a szólamszám növekedése— között. Lényeges viszont a hagyományozódás, az egyes tételek vonalának főlterképezése, ezáltal a különböző országok, régiók, egyházi központok és szerzetesi intézmények közötti kapcsolatok vizsgálata.

A készlet túlnyomó többségében a karácsonyi matutínumhoz tartozó olvasmányokból áll: három Izajás próféta könyvéből kijelölt részlet (*Primo tempore, Consolamini, Consurgite*), továbbá Nagy Szent Leó pápa karácsonyi szermója, a *Salvator noster*, melyet —akár forrásonként változó tagolásban— szakaszokra bontva szoktak a liturgiába illeszteni. A karácsonyi matutínum legvégén reci-

¹³ Paweł GANCARZAK: „Cantus planus multiplex in Polen: Von einer mündlichen Tradition zur Notenschrift”, in *The past in the present. Papers read at the EMS Intercongressional Symposium and the 10th meeting of the Cantus Planus*, Budapest & Veszprém, 2000. Liszt Ferenc Academy of Music, Budapest 2003, Volume 2, 483.

¹⁴ GÖLLNER 1969.

¹⁵ A részleteket ld. a táblázatban.

¹⁶ F-Pn 1139 (f-StM-A), 44vo–45ro.

tálták a Máté-genealógiát. E különleges olvasmány többszólamú letétjei igen népszerűek voltak a cseh, szász és dél-lengyel területeken, de megtalálhatjuk néhány XV–XVI. századi magyar forrásban is.¹⁷

A *Primo tempore* olvasmány 15 közép-európai forrása közül 6 német, 3 ausztriai, 1 dél-tiroli, 3 cseh és 2 magyar eredetű. A legkorábbiak 1400 körüliek vagy a XIV. századból valók; ezek mindegyike német és osztrák területről származik. A cseh források késő XIV., illetve XV. századiak, a magyar források pedig a legfiatalabbak. Egy XV. századi töredéket tehetünk még a listához, amely borítóként maradt fenn, valószínűleg egy kancionále része lehetett a bajorországi Schöntal ciszterci kolostorából.¹⁸ Ezen éppen csak a *Primo tempore* olvasmány vége maradt meg két szólamban.

A *Consolamini* kezdetű olvasmány szintén 15 közép-európai forrásban szerepel — a források kb. kétharmada egyezik a *Primo tempore* forrásaival —, az időrendet tekintve itt is egy nyugatról kelet felé terjedést figyelhetünk meg. Figyelemreméltó az is, hogy itt az olvasmányok legtöbbje kétszólamú, a háromszólamúság csak a XV. század 2. felében jelenik meg. A *Comurgo* kezdetű olvasmány minden eddig talált darabja kétszólamú (13 forrás). Közép-európai eredetű forrásaiban megtalálható a *Primo tempore* és —egycseh graduále kivételével— a *Consolamini* többszólamú változata is.

Göllner 18 *Libor generationis*-t vagy ahhoz kapcsolódó töredéket tett közzé 14 forrásból (egy kódexet nem közölt külön, mert lényegében megegyezik egy másik forrás kottájával). Két kódex kivételével mindegyik a közép-európai térségbe sorolható: 4 cseh, 5 lengyel (a legtöbb krakkói), 2 magyar és 1 cseh vagy közép-német eredetű kézirat.¹⁹ Göllner kötetében nem szerepel egy XV. századi krakkói kódex, amelyet a katedrálisban használtak.²⁰ Ebben egy teljes *Libor generationis* található, egyszerű négyzólamú száradékokkal. A genealógia többszólamú változatai mind három- vagy négyzólamúak. A legkorábbi források itt nem német, hanem cseh területen jelentek meg, és feltűnő a XV. századi lengyel források nagy száma. Göllner könyvében szerepel még egy itáliai forrás, amely csupán a genealógia bevezetőjét tartalmazza több szólamban.²¹ Szintén Göllnernél találkozhatunk egy rendkívüli ritkasággal: egy XV. századi (1436 előtti) párizsi evangeliáriumban található egy négyzólamú genealógia, melynek adatai menzuralisak. Hasonló típusú, menzuralis lejegyzést találhatunk egy Zwickauban készült lektoriáriumban, de csak 80–100 évvel később.²²

Akaiácsonyi matutínium olvasmányaihoz kapcsolódóan első ránézésre lehet találni az olvasmányok előtt elhangzó tropizált bevezetőket (*Gaudens in Domino, Hodie progreditur, Universi populi*). Mindhármat együtt eddig csak egy német

¹⁷ Esztergomi passionale: H-Éfő I. 178. (p. l. m. L II 7); Thus Osvát-antifóna: HR-Zn MR 10.

¹⁸ D-SCHp (D-WIN) jekret nélkül, fol. 17 (22^v).

¹⁹ Részletesebb listát ld. a cikk végén.

²⁰ PL-Kk 59, p. 120–126.

²¹ I-Rvat 457, fol. I.

²² D-Zk 94–95, fol. 10–12.

eredetű trópus- és szekvenciagyűjteményből ismerjük.²³ Ennél is ritkábbak az önálló tropizált áldáskérések, melyeket tetszőleges olvasmányhoz lehet alkalmazni. Göllner két ilyen forrást közöl: az egyik angol, a másik islandi eredetű.²⁴

A mise olvasmányai közül a különböző evangéliumok zenei anyaga meg lehetőszen egységes, mivel ugyanazt a sémát használják bennük, mint a genealógiában. A szöveg négy egységből álló szakaszokra van bontva. Az első három szakasz egy-egy szólistáé, kb. egy oktáv ambituson belül alsó, középső és felső regiszterben elkülönítve, majd a negyedik szakaszban, amely gyakran csak egy szó, együtt megszólal az összes szólam egy melizmatikusan kibontott zárlatban. Göllner ötféle evangéliumi szakaszt gyűjtött össze, ami meglepően kevésnek tűnik. Ezek közül csupán egyetlen kapcsolódik az Úr ünnepeinek valamelyikéhez, mégpedig vízkereszthez (*Cum mitis asce*). Egy a templomszenteléshez (*Ingressus Iesus*), három pedig Mária-misékhez tartozik (*Extollens vocem* és *Missus est angelus Gabriel* kommúne-anyag, *Intrauit Iesus* Nagyboldogasszony).²⁵ Ezek az evangéliumok — az *Extollens vocem* kivételével — mind más-más, leginkább XIV. századi dél-német és XV. századi svájci, cseh és lengyel forrásokban találhatók meg. Göllner könyvében nem szerepel egy, az evangéliumok szempontjából jelentős, XV–XVI. század fordulójáról való svájci forrás,²⁶ amelyben ugyanarra a zenei sémára alkalmaztak a már említettek közül két és másik három evangéliumi szakaszt (*Si quis diligit me*: pünkösd, *Maria Magdalena et Maria Incobi*: húsvét, *Exiit adictum*: karácsony első miséje). E kódex egyértelműen tanúsítja, hogy valóban sémaként, tónusként használhatták ezeket a többszólamú formulákat, főleg az egyszerűbbeket, és a kevés kottás lejegyzés nem jelenti feltétlenül azt, hogy a formulákat ne alkalmazhatták volna más, kottával el nem látott szövegekre is.

A mise nem evangéliumi olvasmányai közül leggyakoribb a karácsony első miséjében és a matutinumban is szereplő *Populus gentium*. Az eddig ismert tételek mind kétszólamúak. Tropizálással, azaz betoldott, kiegészítő szakasszal jelenik meg, melyek között vannak állandó és forrásonként változó szövegek. Többszólamú kiegészítés általában az utolsó szakasz tropizált verseinél található: *In semper o pis, Rex regum Domino, Quanta Dei sit misericordia*, stb. De van olyan forrás is, amelyben a főszöveg alatt folyamatosan találkozhatunk többszólamúsággal; ennek szerepe talán a tropizálástól való megkülönböztetés volt. A megzenésítés meglehetősen archaikus: többnyire ellenmozgással és kvintpárhuzamokkal él, ám a záró szakaszban változhat a stílus, melizmatikus orgánum is előfordul.

²³ CH-En 314.

²⁴ GB-Onr 362, fol. 91; DK-Kar 687b, fol. 2.

²⁵ Az olvasmányok hosszúsága, ill. a versek válogatása általában forrásonként eltérő minden további olvasmányesetében is.

²⁶ CH-GSB 19027 Ms. 6. (Archivnummer 1985).

Egyéb, ritkábban előforduló többszólamú miséolvasmányok általában egy-egy kiemelt ünnephez kapcsolódnak. Göllner kiadványában a *Vidi supra montem* (Aprószentek), a *Surgit illuminans Ierosolim* (Vízkereszt), a *Confitebor tibi* („I. missa de virgine et martyre”), a *Vidi civitatem sanctam* (templomszentelés) és az *In omnibus requiem quassivi* (Na gyboldogasszony) olvasmányok szerepelnek, az utolsó kivételével mindegyik csupán 1–1 forrásból. Az első két olvasmány egy XIII. századi és szak-olasz lecionáriumban található.²⁷ Zenei anyagukban egyformák: kétszólamúak, az alaphangzás kvintrecitáció, melyet prímről ellenmozgásban kinyúlva érnek el, majd újra prímre csukódnak össze. Ez az ollószerű mozgás — mint a *Populus gentium* esetében is — az egyik legegyszerűbb eljárás az olvasmányok többszólamú zenei kifejeződései között.

A *Confitebor tibi* lektió szólamainak kvintrecitációját terjedelmes és ambitusban széles kilengésű melizmatikus szakaszok keretezik. A két szólam egyenrangú, párhuzamokban, ellenmozgásban és egymást kereszterve, kicserélgetve (Stimmentausch-technikával) mozog. A forrásban csak az olvasmány eleje szerepel, így éppen csak kiderülnek a használatos formulák.²⁸

Az *In omnibus requiem quassivi* kezdetű olvasmány három változatban kerül eléénk Göllner kötetében, melyből kettő a XIV. századi Codex Sanblasianusból való.²⁹ Mindkettőnek más tónusú és más orgánumtechnikájú a kidolgozása. Az egyik D–A kvinten recitál, alapvetően dór vagy moll jellegű, a két szólam egymással hol párhuzamban, hol ellentétesen vagy egymást kereszterve mozog nagyjából ugyanannyi hangot használva. Ugyanígy stílusú és hangjaiban is nagyon hasonló az ugyanebben a forrásban szereplő *Vidi civitatem sanctam* lektió is. A másik *In omnibus* viszont F–C kvinten recitál, inkább dúr jellegű, alsó szólama az F-en való recitálásról alig-alig mozdul el néhány mondat- vagy szakaszhatároló, 4–6 hangból álló, tercambitusú formulával, időnként pedig hosszúra nyújtott hangokkal kell a felső szólam burjánzó melizmatikáját kivárnia. Az olvasmány harmadik változata — mely a legkorábbi, az akvitán polifón stílusnak pedig az egyetlen fennmaradt többszólamú olvasmánya³⁰ — a francia eredetű Saint-Martial-kéziratok egyikéből való.³¹ Az alsó szólam nagyon egyszerű, F-en recitál, csak a mondatzárásoknál sétál le a D-re. A felső szólam a szigorú ellenpont elvének oldódását mutatja: bőséges, rövidebb-hosszabb melizmával díszít föl majdnem minden egyes szótagot.

²⁷ I–IV Ms. LXXIII (71).

²⁸ A-In 45^v, fol. 83–83^v.

²⁹ GB-Lbm 27630 (LoD), fol. 28^v–30, 30–32. A teljes forrás kiadását lásd: Wolfgang DÖMLING (ed.): *Die Handschrift London, British Museum, Add. 27630 (LoD). I. Faksimile. II. Übertragung der Organe und Motetten. Das Erbe deutscher Musik* 52, 53. Bärenreiter, Kassel 1972.

³⁰ ME21 János: *Korai polifónia. I. fejezet – A kezdetektől a Cister Collértinusig*. (Egyházzenei Füzetek III/9). A Liszt Ferenc Zeneelméleti Egyetem Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest 2002. 70., 90.

³¹ F-Pn 1139 (F-StM-A), fol. 44^v–45^r.

Régies technika a közép-európai többszólamúságban?

Fölmerülhet a kérdés, hogy a közép-európai többszólamú olvasmányok éneklési formáinak lehetett-e nyugati mintája ugyanebben a műfajban, vagy csak egy már „réginek” minősülő technika alkalmazásáról és a műfajban való közép-európai kidolgozásáról, megőrzéséről van szó. A többszólamú olvasmányok dallam- és formulakészletét csak alapos zenei elemzéssel lehet összehasonlítani. Ezután lehet óvatos következtetéseket levonni az egyes letét-, ill. dallam-változatok elterjedtségéről és kapcsolatáról a jelentős egyházmegyei vagy szerzetesi központok, régiók és országok között. Nehézséget okoz, hogy a források közül jó néhány csak őrsőhelyén érheto el. Ha készült is némelyikről korábban átírás, akkor is fontos látni az eredeti kottázás képét. Gölner maga is részletesen leírta könyvének előszavában, mennyit kereste a többszólamú olvasmányok esetében a helyes átírásmódot, amellyel a leghitelesebben és a „mai” szerésznek tanulmányozható, egyértelmű formában tudja visszaadni az eredeti kottaképet, lejegyzésmódot és vele az előadás stílusjegyeit. Ma már vannak kidolgozottabb technikák és módszerek a gregorián kotta hiteles átírásához, ugyanakkor a mai kutatónak lényeges figyelembe vennie azt is, hogy milyen notációval készült az eredeti kézirat, mert csak azzal együtt kaphatunk pontosabb képet a kódex és a kotta eredetéről és koráról. További vizsgálatot érdemel a többszólamú kompozíciós technika a többszólamú letétek és ugyanazon tétel egyszólamú gregorián előzményeinek összefüggései tükrében.

Táblázatok*

Zsolozsmaolvasmányok

1. Primo tempore

(§ 9.1-től, karácsonyi matutinum)

2	Németország, Aachen, Szt Sűr-templom	XIII-XIV. sz.	D-Efw 44 fol. 38 ^v , 43	Gölner 13 REMB/IV/2. 69
3	Németország	XIV. sz.	CH-Bn 314 fol. 53 ^v -54 ^v	Gölner 36 REMB/IV/2. 57
3	Németország, Därsen	XIV. sz.	D-Mbs 5511 fol. 60 ^v -62	Gölner 39 REMB/IV/3. 373
2	Ausztria, Steiermark, St Lambrecht	XIV. sz.	A-GU 29 fol. 187 ^v -189 ^v	Gölner 27 REMB/IV/2. 327
2	—	—	A-GU 29 fol. 189 ^v -191 ^v	Gölner 12 REMB/IV/2. 327
2	Ausztria, Tyrol-échnak, karthauzi monostor?	XIV. sz.	A-In 457 fol. 73-73 ^v	Gölner 31 REMB/IV/2. 333

* A táblázat oszlopai: 1. szólamszám, 2. proveniencia, 3. a forrás vagy a többszólamú lejegyzés kora, 4. a forrás jelzése, 5. Gölner- és REMB-oldalszám.

2	Csehország, Prága, Károly Egypetern	késői XIV. sz.	CZ-Pu VH 11 fol. 55-55 ^v	Göllner 9 REMB/TV/3. 239
3	Csehország	XIV./korai XV. sz.	CZ-Pap 66 fol. 1, fragm.	Göllner 307 REMB/TV/3. 199
2	Németország, vsz. Dissen, ágyas monostor	1400 körül	D-Mbs 5539 fol. 32 ^v -33 ^v	Göllner 8 REMB/TV/2. 74
2	—	—	D-Mbs 5539 fol. 146 ^v -147	Göllner 8 REMB/TV/2. 74
2	Ausztria, Bécs, mónori kolostor	XIV-XV. sz.	D-Bds 40380 fol. 38-40 ^v	Göllner 18 REMB/TV/3. 317
2	Németország? ²²	XV. sz.	D-Gs 220g fol. 5-9 ⁴⁰	Göllner 33 REMB/TV/1. 83, B/TV/3. 345
2	Csehország	XV. sz. ²⁴	CZ-Pmn XIII 8 fol. 131-132	Göllner 34 REMB/TV/3. 231
2	Észak-Itália	XV. sz.	I-MM 28 borító	Göllner 20 REMB/TV/4. 949
2 ²⁵	Németország, vsz. Schöntal, ciszterci kolostor (fagyt)	XV. sz.	D-SCHjp (D-WIN) Ms. ohne Sign. fol. 17 (22 ^v)	— REMB/TV/3. 395
2	Ausztria	késői XV. sz.	A-GÖ 307 fol. 1-1 ^v (p. 259-260)	Göllner 304 REMB/TV/3. 75
2	vsz. Dél-Németország	XV. sz. vége	D-WOLF ²⁶	Göllner 19 REMB/TV/3. 397
2	Zágrábi katedrális	XV. sz. (1499)	HR-Zn MR 10 fol. 166 ^v -169 ^v	Göllner 21 REMB/TV/4. 1176
3	Magyarország, Érenyes kolostor	XVI. sz.	H-Bu 107 fol. 42	Göllner 306 REMB/TV/4. 732

2. Corsolamini

(k. 40, 1461, karácsonyi matutínium)

2	Németország, Dissen	XIV. sz.	D-Mbs 5511 fol. 62 ^v -63 ^v	Göllner 39 REMB/TV/3. 373
2	Ausztria, Steiermark, St Lambrecht	XIV. sz.	A-GU 29 fol. 192-194	Göllner 44 REMB/TV/2. 327
2	Ausztria, Tyrol-Schmalz, karthauzi monostor?	XIV. sz.	A-In 457 fol. 73 ^v -74 ^v (2/2)	Göllner 57 REMB/TV/2. 333
2	Csehország, Prága, Károly Egypetern	késői XIV. sz.	CZ-Pu VH 11 fol. 55 ^v -56	Göllner 54 REMB/TV/3. 239
2	Csehország	XIV./korai XV. sz.	CZ-Pap 66 fol. 1 ^v -1 ^v , fragm.	Göllner 52 REMB/TV/3. 199

²² A 220g forrás több töredék gyűjteménye. A provenienciát csak a megjelölt főlélekre vonatkozik.

²³ Vsz. Hildesheimi Psalterium (theol. 218) fedőlapja.

²⁴ fol. 108-192.

²⁵ Csak az okmány vége: *corro factum est*.

²⁶ Töredékek Johannes Wolf átírásában (D-WOLF), az eredeti forrás elveszett Johannes Wolf: „Eine deutsche Quelle geistlicher Musik aus dem Ende des 15. Jahrhunderts“, *Lehrbuch der Musikbibliothek Peters XLII* (1936).

2	Ausztria, Bécs, mágorita kolostor	XIV–XV. sz.	D-Bds 40580 fol. 40 ^v –43 ^v	Göllner 51 REMB/TV/3. 317
2	Ausztria, Bécs, Schottenstift St. Maria- Magdalena	XV. sz.	A-Wn 1894 fol. 44 ^v –46	Göllner 48 REMB/TV/3. 97
2	Németország? ²⁷	XV. sz.	D-Gs 220g fol. 6 ^v –6 ⁸	Göllner 67 REMB/TV/1. 83, B/TV/3. 345
2	(Észak-)Itália	XV. sz.	I-MM 28 borító	Göllner 51 REMB/TV/4. 949
2 ²⁸	Németország, vsz. Schöntal, ciszterci kolos- tor (fagyt)	XV. sz.	D-S CHJp (D-WIN) Ms. ohne Sign. fol. 19 ^v –21 ^v	Göllner 61 REMB/TV/3. 395
2 ²⁹	————	————	D-S CHJp (D-WIN) Ms. ohne Sign. fol. 17 ^v –19	Göllner 64 REMB/TV/3. 395
3	Németország, Eberhardts- klusen bei Trier, ágyasok kápolnái	XV. sz. 2. fele	D-TRs 322 fol. 213 ^v –214	Göllner 71 REMB/TV/3. 385
2	Ausztria	késői XV. sz.	A-GÖ 307 fol. 1 ^v –2 ^v (p. 260–262)	Göllner 310 REMB/TV/3. 75
3	vsz. Dél-Németország	XV. sz. vége	D-WOLF ⁴¹	Göllner 314 REMB/TV/3. 397
3	Zágrábi katedrális	XV. sz. (1499)	HR-ZuMR 10 fol. 169 ^v –174	Göllner 73 REMB/TV/4. 1176
2	Magyarország, Árpád-kor kolostor	XVI. sz.	H-Bu 107 fol. 59 ^v	Göllner 51 REMB/TV/4. 732

3. Conuige

(Is 52.1-től, karácsonyi matutínium)

2	Németország, Diessen	XIV. sz.	D-Mbs 5511 fol. 64–64 ^v	Göllner 96 REMB/TV/3. 373
2	Ausztria, Steiermark, St. Lambrecht	XIV. sz.	A-GU 29 fol. 194 ^v –196 ^v	Göllner 90 REMB/TV/2. 327
2	Ausztria, Tyrol-Schmale, karthauzi monostor?	XIV. sz.	A-In 457 fol. 74 ^v –75	Göllner 313 REMB/TV/2. 333
2	Csehország, Prága, Károly Egyetem	késői XIV. sz.	CZ-Pu V H 11 fol. 56 ^v –57 ^v	Göllner 94 REMB/TV/3. 239
2	Csehország	XIV./korai XV. sz.	CZ-Pap 66 fol. 1 ^v	Göllner 319 REMB/TV/3. 199
2	Ausztria, Bécs, mágorita kolostor	XIV–XV. sz.	D-Bds 40580 fol. 43 ^v –45	Göllner 319 REMB/TV/3. 317
2	Csehország	XV. sz. ⁴²	CZ-Pnm XIII 83 fol. 132–132 ^v	Göllner 319 REMB/TV/3. 231

²⁷ A 220g forrás több töredék gyűjteménye. A provenienciát csak a megjelölt főlókra vonatkozik.²⁸ Vsz. Hildesheimi Psalterium (theol. 218) fedőlapja.²⁹ Szakasszonként ritmikus antropizált: *Colla bawiana*.⁴⁰ Szakasszonként ritmikus antropizált: *Maria Deo placuit*.⁴¹ Lásd az 37. lábjegyzetet.

2	Észak-Ítália	XV. sz.	I-MM 28 borító	Göllner 98 REMB/TV/4. 949
2	Németország, vsz. Schöntal, ciszterci kolostor (függő)	XV. sz.	D-5CHj p (D-WIN) Ms. ohne Sign. fol. 22 ^{v-v} (19 ^{v-v})	Göllner 319 REMB/TV/3. 395
2	Ausztria	késői XV. sz.	A-GÖ 307 fol. 2 ^{v-3^v} (p. 262 ^v -264)	Göllner 319 REMB/TV/3. 75
2	vsz. Dél-Németország	XV. sz. vége	D-WOLF ⁴³	Göllner 320 REMB/TV/3. 397
2	Zágrábi katedrális	XV. sz. (1499)	HR-ZnMR 10 fol. 174 ^v -178	Göllner 99 REMB/TV/4. 1176

4. *Saluator noster*

(Nagy Szent Leó, karáeso nyi matutínium)

2	Ausztria, Steiermark, St. Lambrecht	XIV. sz.	AGU 29 fol. 197-198 ^v	Göllner 110 REMB/TV/2. 327
2	Ausztria, Tyrol-Schnak, karthauzi monostor?	XIV. sz.	Adn 437 fol. 75-76 ^v	Göllner 114 REMB/TV/2. 333
2 ⁴⁴	Csehország	XIV./korai XV. sz.	CZ-Pap 66 fol. 2	Göllner 113 REMB/TV/3. 199
2	Magyarország, ferences kolostor	XVI. sz.	H-Bu 107 fol. 58 ^v	Göllner 113 REMB/TV/4. 732

5. *Unacur tis laetitiae*(Nagy Szent Leó, 2. szakasz, *O Maria cuncti vna-tropus*, karáeso nyi matutínium)

2	Lengyelország, Sary Saz, klarisza monostor (ferences seminárium)	XIV. sz.	PL-STk 2 fol. 183 ^v -184 ^v (p. 373-380)	Göllner 120 RISM B/TV/4. 1151
---	--	----------	--	----------------------------------

6. *Exultet sar tus*

(Nagy Szent Leó, másik 2. szakasz, karáeso nyi matutínium)

2	Csehország	XV. sz. ⁴⁵	CZ-Pnm XIII B 8 fol. 133-133 ^v , 135	Göllner 124 RISM B/TV/3. 231
---	------------	-----------------------	--	---------------------------------

7. *Alienum quippe*

(Nagy Szent Leó, része, karáeso nyi matutínium)

3	Csehország, vsz. Sedlec (ciszterci) Prága, St. Vitus	XV.-XVI. sz.	CZ-Pu XIII A 5d fol. ?	— RISM B/TV/3. 262. ⁴⁶
---	--	--------------	---------------------------	--------------------------------------

⁴³ fol. 108-192.⁴⁴ Lásd az 37. kiegészítést.⁴⁵ Törödétek: ...-tis timore ingruit... Hanc dicit Dominus.⁴⁶ fol. 108-192.⁴⁷ Az adat J. Czernytől származik.

8. In principio erat verbum

(Jl.1-3. karás onyá matutínium)

2	Ausztria, Tyrol-Sehnals, karthausi monostor?	XIV. sz.	A-In 457 fol. 76 ^v -77 ^v	Göllner 128 REMB/TV/2. 333
---	--	----------	---	-------------------------------

Miseolvasmányok

1. Populus gentium

(§ 9.2-6-tól, *Laudum Domini tropus*, karás ony 1. máséje vagy matutínium)

2 ^a	Ausztria, Tyrol-Sehnals, karthausi monostor?	XIV. sz.	A-In 457 fol. 79 ^v -79 ^v	Göllner 148 REMB/TV/2. 333
2 ^a	Lengyelország, Heinrichsau (Henryków) ciszterci monostor	XIV. sz. 2. fele ⁴¹	PL-Wru IF 417 fol. 170-171	Göllner 154 REMB/TV/4. 1160
2 ^a	Lengyelország, Brieg (Brieg) káptalani templom	XIV-XV. sz. ⁴²	PL-Wru Mss. 51522 (K. 24) fol. 19 ^v -21	Göllner 154 REMB/TV/4. 1154
2 ^a	Németország, Moosburg?	körül XV. sz. ⁴³	D-Mbs 23286 fol. ?	Göllner 153 REMB/TV/3. 373
2 ^a	Lengyelország, Wroclaw, St. Elisabeth	1426 + későbbi hozzáadások	PL-Wru R 305 fol. 226 ^v -229	Göllner 155/159 REMB/TV/4. 1162
2 ^a	Ausztria	késői XV. sz.	A-GÖ 307 fol. 3 ^v (268)	Göllner 152 REMB/TV/3. 75
2 ^a	Lengyelország, Wroclaw, St. Vinzenz Stift (premonstratensisek)	XV-XVI. sz. ⁴⁴	PL-Wru IF 391 219 ^v -220 ^v	Göllner 160 REMB/TV/4. 1159
2 ^a	Csehország	XV. sz. ⁴⁵	CZ-Pmn XIII 88 fol. 141-142 ^v	— REMB/TV/3. 231

⁴¹ Csak a vége többszólamú: *In sampas, Nostra in laudem, Rex regum Domina.*⁴² Csak a vége többszólamú: *Quantum Dei si tu karitas.*⁴³ Gancarszky: post 1329.⁴⁴ Változatok 1-2 szólamúság. Végén többszólamú: *Manifesta delectant, Quantum Dei, In sampas, Nostra in laudem, Rex regum.*⁴⁵ Gancarszky: XIV. sz.⁴⁶ Csak a vége többszólamú: *In sampas, Nostra in laudem, Rex regum Domina.*⁴⁷ Göllner: XIV-XV. sz.⁴⁸ Csak a vége többszólamú: *Manifesta delectant, Quantum Dei, In sampas, Nostra in laudem, Rex regum.*⁴⁹ Csak a vége többszólamú: *In sampas, Rex regum Domina.*⁵⁰ Fragmentum, de talán végig kétszólamú lenne.⁵¹ Gancarszky: XVI. sz. 1. fele.⁵² Csak a vége szerepel a kéziratban: *In sampas o pis.*⁵³ fol. 108-192.

2. Vidi supra montem

(Ap 14,1–5. Apóroszentek)

2	Észak-Itália, Ivrea	XIII. sz. ^a	I-IV Ms. LXVIII (71) fol. 97 ^v –98	Göllner 162 RISM B/TV/4. 927
---	---------------------	------------------------	--	---------------------------------

3. Surge illuminare Ierusalem

(Is 60,1–6. Epifánia)

2	Észak-Itália, Ivrea	XIII. sz. ^a	I-IV Ms. LXVIII (71) fol. 98 ^v –99	Göllner 166 RISM B/TV/4. 927
---	---------------------	------------------------	--	---------------------------------

4. Confitebor tibi Domine rex

(Ecclesiast 51,1. I. Misa de virgine et martyre)

2	Ausztria, Tyrol-Schnals, karthausi monostor?	XIV. sz.	A-hi 45v fol. 83–83v	Göllner 170 RISM B/TV/2. 333
---	---	----------	-------------------------	---------------------------------

5. Vidi civitatem sanctam

(Ap 21,2–5a. Templomszentelés)

2	Németország, Indersdorf (ággostonos kolostor, vagy St. Blasien)	XIV. sz. 2. fele	GB-Lbm 27630 (LoD) fol. 26 ^v –28	Göllner 172 RISM B/TV/4. 612
---	---	------------------	---	---------------------------------

6. In omnibus requiem quaesivi

(Ecclesiast 24,11b-től. Mária menyegzője)

2	Németország, Indersdorf (ággostonos kolostor), v. St. Blasien	XIV. sz. 2. fele	GB-Lbm 27630 (LoD), fol. 128 ^v –30	Göllner 181; RISM B/TV/4. 612
2	—	—	GB-Lbm 27630 (LoD), fol. 130–32	Göllner 184; RISM B/TV/4. 612

Evangelium

1. Liber generationis

(Mt 1,1–16. karácsonyi matutínium végén)

3	Csehország	1400 körül	CZ-Prm XVIC 7 háthapon, fragmentum	Göllner 194 RISM B/TV/3. 235
3	Csehország, Prága	XIV–XV. sz.	CZ-Pap 29 fol. 132–134 ^{ca}	Göllner 197 RISM B/TV/3. 197
3	Csehország, Prága, ferences kolostor vagy Havas Boldogasszony- templom	XIV–XVI. sz.	CZ-Prm XII A 1 fol. 89 ^v –98 ^v	Göllner 195 RISM B/TV/3. 217

^a A többes számú rész későbbi.^a A többes számú rész későbbi.^a Hiányos.

3	Csehszlovákia	XV. sz.	CZ-Bm 265 fol. 6 ^v -8 ^v	Göllner 342 RISM B/TV/3. 127
3	Lengyelország, RISM: Camenz (Kamieniec Ząbkowicki), Gantarrzyk: Wincław- Nysa	XV. sz.	PL-Wm IF 386 fol. 364 ^v -365 (fol. 56 ^v - 57) ⁷⁰	Göllner 188 RISM B/TV/4. 1158
4	Lengyelország, Krakkó, katedrális	XV. sz. (ca. 1430-40)	PL-Kk 59 p. 120-126	— — ⁷¹
3	Lengyelország, Göllner, Gantarrzyk: Środa Śląska (Neumarkt), RISM: Wincław.	XV. sz. (1474)	PL-WRk 58 fol. 57 ^v -61	Göllner 201 RISM B/TV/4. 1154
4	Lengyelország, Krakkó, katedrális	XV-XVI. sz. (1489)	PL-Kk 58 p. 261-291	Göllner 226 RISM B/TV/4. 1144
3	Lengyelország, Kraków vagy Opawo ⁷²	XV. sz. vége, 1496-97	PL-Ka 1706 fol. 5-8 ^v	Göllner 210 RISM B/TV/4. 1133
4	—	—	PL-Ka 1706 fol. 8 ^v -18	Göllner 217 RISM B/TV/4. 1133
3	Lengyelország, Krakkó, katedrális	XV-XVIII. sz. ⁷³	PL-Kk 235 p. 180-185	Göllner 211 RISM B/TV/4. 1145
4	—	—	PL-Kk 235 p. 186 ⁷⁴	Göllner 236 RISM B/TV/4. 1145
4	—	—	PL-Kk 235 p. 280-282 ⁷⁵	Göllner 238 RISM B/TV/4. 1145
4	Lengyelország, Opawo ⁷⁶	XV-XVI. sz.	D-Dl 52 fol. 101-107 ⁷⁷	Göllner 237 RISM B/TV/3. 340
3	Zágori katedrális	XV. sz. (1499)	HR-Zn MR 10 fol. 179-182 ^v	Göllner 244 RISM B/TV/4. 1176
3	Magyarország	XV. sz. ⁷⁸	H-Ék ő I. 178. (olim L II 7) fol. 77 ^v -79 ^v	Göllner 208 RISM B/TV/4. 733
3	Cseh v. közép-európai német kézirat ⁷⁹	XVI. sz.	D-Zr 94-5 fol. 10-12	Göllner 202 RISM B/TV/3. 405
3 ⁸⁰	—	—	D-Zr 94-5 fol. 25 ^v -30	Göllner 251 RISM B/TV/3. 405

⁷⁰ Hiányos.⁷¹ Paweł Gantarrzyk: „Cantus Plurimus Multiplex. Chant Polyphony in Poland from 13th to 16th Century”, in Elżbieta WITKOWSKA-ZASŁĘBA (ed.): *Notae Musicae. Acta. Musical Notation in Polish Sources 11th-16th Century*. Musica Iagellonica, Kraków 2001. 349-402.⁷² Kolegiatskirche „Sancti Martini in Magna Opawo”.⁷³ Gantarrzyk: XV/XVI. század és későbbi hozzáadás.⁷⁴ Rövidített kivonat a verszóból.⁷⁵ Hiányos.⁷⁶ Kolegiatskirche „Sancti Martini in Magna Opawo”.⁷⁷ A kézirat megsemmisült, utolsó 20 oldaláról film: Universitätsbibliothek Erlangen, Musikwissenschaftlichen Seminar.⁷⁸ 74^v-től XVI. század.⁷⁹ Göllner.⁸⁰ Menzuralis!

2. Cum natus esset Iesus

(Mt 2,1–12, Epifánia)

3	Svájk, Genf, St Peter	XIV. sz.	CH-Gpu 38b fol. 37 ^v –40	Göllner 260 RISM B/IV/2. 64
3	Svájk, Bourg-St-Pierre ⁷⁴	XV–XVI. sz.	CH-GSB 19027 Ms. 6. Arch.: 1983, Tablar Ma 6 p. 243–248	— RISM B/IV/3. 120

3. Ingressus Iesus

(L 19,1–10, templomszentelés)

3	Németország, Polling, ágostonos kolostor	XIV. sz.	D-Mbs 11764 fol. 248 ^v –250	Göllner 266 RISM B/IV/2. 80
3	Németország	XIV. sz.	CH-En 314 fol. 113	Göllner 272 RISM B/IV/2. 57
3	Németország, St Blasien benedéks kolostor	XV. sz.	D-KA 15 fol. 52–53 ^v	Göllner 269 RISM B/IV/3. 347
3	Magyarország vsz. Nagyszombat	XV. sz. 1. fele	H-Bn 243 fol. 66	— RISM B/IV/4. 730

4. Extollens vocem

(L 11,27b–28, Mária-ünnep)

3	Németország	XIV. sz.	CH-En 314 fol. 148 ^v	Göllner 276 RISM B/IV/2. 57
---	-------------	----------	------------------------------------	--------------------------------

5. Missus est angelus

(L 1,26–38a, Mária-ünnep)

4	Cseh v. közép-kelet-német kézirat (Göllner)	XVI. sz.	D-Zr 94-5 fol. 30 ^v –32	Göllner 280 RISM B/IV/3. 405
---	---	----------	---------------------------------------	---------------------------------

6. Intravit Iesus

(L 10,38–42, Mária mennybevétele)

3	Lengyelország, Czestochowa, Szent János kolostor ⁷⁵	XV. sz. (1414–23)	PL-Wm I Q 466 fol. 24–25 ^v	Göllner 286 RISM B/IV/4. 1161
3	Csehország, Krumlov	XV. sz. (1423)	CZ-Pnm XIII E 4 fol. 113 ^v –139	Göllner 289 RISM B/IV/3. 230
3 ⁷⁶	Svájk, Bourg-St-Pierre ⁷⁷	XV–XVI. sz.	CH-GSB 19027 Ms. 6. Arch.: 1983, Tablar Ma 6 p. 253	— RISM B/IV/3. 120

⁷⁴ „Ad ecclesiam Antiquarii S. Petri M[ontis] Jovis”, Grand-St-Bernard állása.⁷⁵ Gancarszyk: a Szent János de Cosil jegyzetfüzete.⁷⁶ Gloria tibi Domine, és kíséretük.⁷⁷ Lásd a 75. Kéjegyzetet.

7. Si quis diligit me

(J 14,23-től, péntekőrszék)

3	Svájc, Bourg
St-Pierre ⁷⁰ | XV–XVI. sz. | CH-GSB 19027 Ms. 6. Arch.: 1983,
Tablar Ma 6, p. 243–248 | —
RISM B/IV/3. 120 |
|---|---|-------------|---|-----------------------|

8. Maria Magdalena et Maria Iacobi

(Mk 16,1–61, húsvét)

3	Svájc, Bourg
St-Pierre ⁷¹ | XV–XVI. sz. | CH-GSB 19027 Ms. 6. Arch.: 1983,
Tablar Ma 6, p. 249–252 | —
RISM B/IV/3. 120 |
|---|---|-------------|---|-----------------------|

9. Exit edictum

(L 2,14-től, „In prima missa Nativitatis”)

3	Svájc, Bourg
St-Pierre ⁷² | XV–XVI. sz. | CH-GSB 19027 Ms. 6. Arch.: 1983,
Tablar Ma 6, p. 231–236 | —
RISM B/IV/3. 120 |
|---|---|-------------|---|-----------------------|

10. Altera autem die

(Műtő-egyszerű szóró szakasza, menzuralis, tenor és basszus szólam)

2	Magyarország	XV. sz. ⁷³	H-Bfkó I 178. (olim L II 7)
fol. 74 ^v –75 | —
RISM B/IV/4. 733 |
|---|--------------|-----------------------|---|-----------------------|

Csak olvasmány bevezetője

1. Gaudens in Domino

2	Ausztria, Steiermark,
St Lambrecht	XIV. sz.	A-GU 29
fol. 187 ^{v-v}	Göllner 136
RISM B/IV/2. 327
2	Németország	XIV. sz.	CH-En 314
fol. 79 ^v	Göllner 137
RISM B/IV/2. 57
2	Németország, v. sz. Diessen,
ágszoborszobor	1400 körül	D-Mbs 5539
fol. 32	Göllner 140
RISM B/IV/2. 74
2	v. sz. Dél-Németország	XV. sz. vége	D-WOLF ⁷⁴	Göllner 328
RISM B/IV/3. 397

2. Hodie progreditur

2	Németország	XIV. sz.	CH-En 314
fol. 79 ^v | Göllner 141
RISM B/IV/2. 57 |
|---|-------------|----------|-----------------------------------|--------------------------------|

⁷⁰ Lásd a 75. kiegészítet.⁷¹ Lásd a 75. kiegészítet.⁷² Lásd a 75. kiegészítet.⁷³ 74^v-től, XVI. század.⁷⁴ Lásd az 37. kiegészítet.

3. Universi populi omnes

2	Ausztria	1400 körül	A-Wn 4702 fol. 93	Göllner 143 RISM B/IV/3.106
2	vsz. Dél-Németország	XV. sz. vége	D-WOLF ¹⁰	Göllner 329 RISM B/IV/3.397
2	Németország	XIV. sz.	CH-Zn 314 fol. 80–80 ^v	Göllner 142 RISM B/IV/2. 57
34	Németország, Eberhards klausen bei Trier, áposztolos kanonokok	XV. sz. 2. fele	D-TRs 322 fol. 213 ^v –214	Göllner 72 RISM B/IV/3.385

Csak olvasmány vége

1. Tu autem Domine

3	Lengyelország?	XV. sz.?	PL-WRo 1945/II egy kötés lap	— —
---	----------------	----------	---------------------------------	--------

¹⁰ Lásd az 37. kiegészítet.¹¹ Előtte: *Inbe domine chorum praesentem — Consolamini* (ritmikus!)